

Seletuskiri

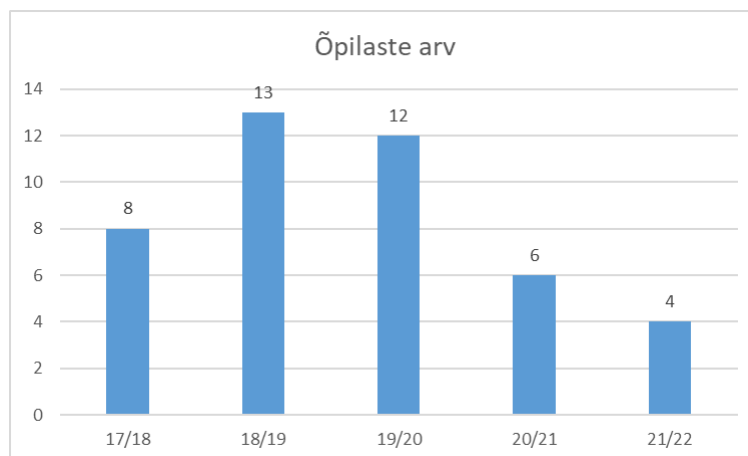
1. Sissejuhatus

Elva vald on Tartu maakonna lääneservas asuv 732 km² suurune ja 14 576 (01.02.2022 seisuga) elanikuga omavalitsusüksus, mille asustustihedus on 19,8 elanikku km² kohta. Elva vald moodustati 2017. aasta sügisel toimunud kohalike omavalitsuste ühinemise tulemusena. Valla haridusvõrk on kujunenud endiste omavalitsuste olemasolevatest haridusasutustest. Alusharidust pakub Elva vallas üheksa lasteasutust, millest kaheksa on Elva valla hallatavad asutused. Üldharidust pakub Elva vallas üheksa kooli, sealhulgas üks erakool.

Aakre Lasteaed-Algkool asub Elvast 22 km kaugusel. Aakre lähimad koolid on Rõngu Keskkool (7,4 km) ja Puka Kool Otepää vallas (8 km). Lähimad lasteaiaid on Rõngu lasteaed (7,5 km) ja Puka lasteaed Otepää vallas (8 km).

Aakre Lasteaed-Algkool on koolieelne lasteasutus, milles on moodustatud üks liitühm 1,5-6-aastastele lastele ning põhikool, kus õpe toimub I (1.-3. klass) ja II (4.- 6. klass) kooliastmes. Lasteaed ja kool tegutsevad ühes hoones ühe asutusena.

2021/2022. õppeaastal õpib Aakre koolis 4 õpilast: kolm õpilast 4. klassis ja üks õpilane 6. klassis.

Allikas: Haridussilm ja EHIS.

2022. aasta kevadel lõpetab üks õpilane Aakre kooli 6. klassi ning jätkab õpiteed Rõngu Keskkooli 7. klassis.

Aakre lasteaia liitühmas on 20 last vanuses 1,5-6. Lasteaias ei ole käesoleval õppeaastal sellises vanuses lapsi, kes lõpetaksid lasteaia ja vajaksid uuel õppeaastal koolikohta.

Allikas: Haridussilm ja EHS.

2022. aastal valminud Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (Organisation for Economic Cooperation and Development OECD) analüüsi „[Nutikas kahanemisega kohanemine Eestis: regionaalne valmistumine demograafiliseks muutusteks](#)“¹ kohaselt arvestades praegust ebaefektiivsust ja kulukust omavalitsustele haridusteenuste osutamisel ning jätkuvaid demograafilisi muutusi, on koolivõrgu korrastamine haridusvaldkonna prioriteet. Kui võrrelda tänaseid kulusid prognoosiga aastaks 2035, siis kulude kasv ühe maakoolis õppiva õpilase kohta on Eestis peaaegu suurim Euroopa Liidus. Kuna enamik omavalitsusi (sh Elva vald) seisab silmitsi kahaneva ja vananeva rahvastikuga, toob see kaasa vastavalt väiksemad tulud.

Selleks, et tagada ka edaspidi kvaliteetset haridust, tuleb haridusvõrku vastavalt demograafilistele muutustele kohandada. Oluline on tagada maakoolides õpetajatele täiskohaga töö, võimaldades samas ka paindlikkust rollides ja pakkudes tugevaid karjääri- ja koolitusstiimuleid. Paremaks ressursikasutuseks tuleks soodustada ühe piirkonna väikeste koolide ühise juhtimise alla viimist.

Haridusvõrgu korrastamise eesmärk on olemasolevate õpetajate tööjõukulude targem kasutamine, et tagada õpilastele kvaliteetne ja kestlik haridus, õpetajatele täiskoormus, tööd väärtustav palk ning mõistlik töö- ja palgakorraldus.²

2. Õiguslikud alused

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (edaspidi PGS) § 80 lõike 1 kohaselt korraldab kooli ümber ja lõpetab selle tegevuse kooli pidaja, kuulates enne ära hoolekogu ja õpilasesinduse arvamuse. Munitsipaalkooli pidaja on vald või linn, riigikooli pidaja on riik (PGS § 1 lõige 2). Kui valla või linnavolikogu juurde on moodustatud noortevolikogu, peab enne valla- või linnavolikogu istungeid noortevolikogule saatma noori puudutavate õigusaktide eelnõud (noorsootöö seaduse § 9 lõige 5).

Eesti Vabariigi haridusseaduse § 7 lõike 2 punkt 2 kohaselt asutavad, reorganiseerivad ja sulgevad kohalikud omavalitsused õigusaktides ettenähtud korras munitsipaalharidusasutusi.

KOKS § 22 lõike 1 punkti 34 kohaselt kuulub volikogu ainupädevusse valla või linna ametiasutuste ja valla või linna ametiasutuste hallatavate asutuste moodustamine, ümberkorraldamine ja tegevuse

¹ OECD (2021). Shrinking smartly in Estonia. Preparing regions for demographic change. OECD Rural Studies. Kokkuvõtte on leitav [siit](#).

² Õpetajate töö- ja palgakorralduse kaasajastamise käsiraamat. Kättesaadav Eesti Linnade ja Valdade Liidu kodulehel: www.elvl.ee

lõpetamine. Sama seaduse § 35 lõike 2 punktis 2 sätestatakse, et valla või linna ametiasutuse hallatava asutuse asutamise ja selle tegevuse lõpetamise otsustab volikogu.

PGS § 80 lõikes 9 sätestatakse, et kooli pidaja tagab tegevuse lõpetanud kooli õpilastele võimaluse jätkata õpinguid muus koolis. Tegemist on nõ garantiisättega õpilaste jaoks, kellele kooli pidaja peab ümberkorraldamise järel tagama õppimisvõimaluse muus koolis. Sätte mõte on, et kooli pidaja aitaks lapsevanemal leida võimalike koolide hulgast just konkreetsele lapsele parima. Koolil, kus laps on siiani õppinud ja mis nüüd lõpetab tegevuse, on parim info lapse senise õpitee, õpitulemuste ja võimalike erivajaduste kohta ning kool saab anda lapsevanemale ja ka uuele koolile vajaliku info parimaks sisseelamiseks.

PGS § 7 lõige 2 sätestab, et vald või linn tagab oma haldusterritooriumil elavatele koolikohustuslikele lastele koolikohustuse täitmise ja põhikooli riiklikule õppekavale vastava põhihariduse omandamise võimaluse.

3. Ümberkorraldamise mõju hariduse kvaliteedile

[Haridusvaldkonna arengukavas 2021–2035](#) on üheks olulisemaks strateegiliseks eesmärgiks seatud kvaliteetset haridust pakkuva, kaasava ja kestliku õppeasutuste võrgu ja taristu kujundamine selleks, et haridus oleks kättesaadav eri sihtrühmadele ja õppekeskkond toetaks nüüdisaegset õpikäsitust. Üks siht aastaks 2035 on, et õppekeskkonnad toetavad kvaliteetse ja tulevikku suunatud hariduse kättesaadavust, suureneb haridustaristu ühiskasutus ja ressursitõhusus.

Elva valla [arengukava](#) üks strateegilistest eesmärkidest on õppijakeskse hariduse väärtustamine. Kodulähedase põhikoolihariduse andmisel on peamiseks eesmärgiks iseseisva, sotsiaalselt pädeva ning analüüsivõimelise õpilase kujunemine, kes kasvab huvitava ja haarava õppimise keskkonnas. Kõigil haridustasemetel peetakse oluliseks iga õppija individuaalset ja terviklikku arengut ning õpioskusi, loovust ja ettevõtlikkust arendava õpikäsituse rakendamist. Haridusasutused on kaasajastatud ning haridusvõrk vastab valla vajadustele.

Nelja õpilasega koolis on keeruline tagada õpilasele keskkonda, mis oleks huvitav, haarav ning kus õpilasest saab kasvada iseseisev ja sotsiaalselt pädev isiksus. Ennastjuhtivaks õpilaseks kujunemiseks on vaja õpilasele pakkuda iseseisvust ja valikuvabadust, koosloome võimalusi, mitmekülgseid õppemeetodeid ja huvitegevusi.

Elva valla arengukavas nähakse ette haridusvõrgu analüüsi ja tulevikuvisioni koostamist. [Haridusvõrgu analüüs](#) koostati 2020. aastal.

Õppekohtade planeerimine peab olema kooskõlas rahvastiku muutusega, rändetrendidega, lapsevanemate ja laste ootustega.

Haridusvõrgu analüüsi põhjal elas Aakre piirkonnas aastal 2020 22 lasteaiaaalist last. Prognoosi kohaselt langeb see arv alla 20 ning stabiliseerub. Kuna Aakre lasteaiaas käib ligi 2/3 piirkonna lastest, siis võime eeldada, et tulevikus (kuni aastani 2030) on lasteaiaas 10-12 last.

Aakre piirkonnas elas aastal 2020 32 algkooliealist last, kellest 12 ehk ligikaudu 1/3 käis 2019/2020. õppeaastal piirkonna koolis. Prognoosis langeb laste arv 25ni ning võime eeldada, et tulevikus (kuni aastani 2030) on Aakre koolis 10 last. Arvestama peab Aakre piirkonnas ka Otepää valla Puka kooli mõjuga, kus 2021. aastal valmis uus koolimaja. Tänapäevase seisuga on koolis neli last, mis on prognoosidest oluliselt madalam arv. Seoses demograafiliste muutustega kahaneb piirkonnas koolitusvajadus.

Aakre puhul on haridusvõrgu analüüsis analüüsitud kolme stsenaariumi. Hetkeolukorra säilimise pooltargumentideks on kodulähedase kooli, lasteaia ning töökohtade säilimine. Kuid arvestama peab

paljude piirangutega, näiteks ei ole lastel piisavalt võimalusi arendada sotsiaalseid oskusi, väikse koormuse tõttu on keeruline leida aineõpetajaid. Arvestama peab hetkel kõrgete majandamiskuludega, kus valla haridusasutustest on Aakres kõige kõrgemad kulud lapse kohta nii lasteaias kui koolis.

Haridusvõrgu analüüsi põhjal on Aakre kooli sulgemise pooltargumendid ressursside optimaalne kasutamine, õpilaste hariduse kvaliteedi tõus ja sotsiaalsete oskuste paranemine. Lisaks sellele on järgmine haridusasutus lähedal (7,4 km) ning õpilaste transport on korraldatud. Aakre õpilastele osutatakse koolitervishoiu teenust juba praegu Rõngu Keskkoolis. Vastuargumendiks on küsimus, mis saab lasteaiast ning millist rakendust leida tühjaksjäänud hoonele. Kui õpilastele luuakse võimalus jätkata haridusteed Rõngu koolis, siis on vaja leida lahendus lasteaiarühma pidamisele. See peaks igal juhul muutuma Rõngu lasteaiarühmaks. Piirkonnaga kohtumisel (2020 septembris) oli see üks keskeid teemasid, kuidas korraldada lasteaiapidamist edaspidi.

Lasteaiarühm jätkab praeguse stsenaariumi korral tegevust senises asukohas ning lähiajal on plaanis luua juurde täiendav sõimerühm. Lasteaiarühmad jätkavad tegevust Rõngu lasteaiapidamise all. Vajalik on korraldada kogukonnaga arutelud, milline funktsioon võiks olla ülejäänud koolihoonel, mida ei vajata lasteaiateenuse korraldamiseks.

Hetkeseis aastal 2022 on selline, et lasteaiaste arv on püsinud prognoosi piires, kuid kooliõpilaste arv on vähenenud veelgi rohkem, kui analüüsis prognoositi (hetkel 4 õpilast, prognoos oli 10). Sellisel juhul on kõige mõistlikum stsenaarium kooli tegevuse lõpetamine.

Aakre Lasteaed-Algkooli [arengukavas](#) on laste arvu prognoos aastani 2023. Lasteaiaste arv on küllaltki stabiilne, kuid koolilaste arv on langustrendis. Koolilaste prognoos on tehtud Aakre lasteaiakoolieelikute eelistustest lähtuvalt. Väljastpoolt Aakre lasteaeda tulevad Aakre kooli üksikud väiksemat koolikeskkonda vajavad lapsed.

Kool on oma arengukavas toonud välja nõrkusena, et üha vähenev õpilaste arv ei võimalda maakonnas teiste koolidega võrdselt esineda erinevatel konkurssidel ja võistlustel ning laste arvu vähenemine pärsib paljude spordi- ja õppetegevuste läbiviimist.

Uuringud on kinnitanud, et suhted klassikaaslastega on lapse terves psühhosotsiaalses arengus määrava tähtsusega ning neil on oluline mõju lapse akadeemilisele edukusele. Uued ja olulised suhted eakaaslastega tõusevad esiplaanile juba koolieelses eas. Esimeses kooliastmes hakkab lisaks üks ühele suhetele järjest suuremat osa etendama suhtlemine nii formaalsetes (klass) kui ka mitteformaalsetes (sõprade seltskond, kamp) gruppides. Kui koolieelses eas veedetakse suur osa ajast koos mängides, siis algklassides toimub nihe pigem kas organiseeritud tegevustele (nt sportimisele või reeglitega mängudele) või lihtsalt koos ajaveetmisele, vestlemisele.³

3.1. Kvaliteedi mõõdikud

Kuna tegemist on 6-klassilise kooliga, ei ole võimalik kvaliteedimõõdikuid hinnata andmete puudumise tõttu. Analüüsida ei saa ka koolikiusamise mõõdikuid, sest õpilaste vähesuse tõttu puuduvad andmed riiklike rahulolu-uuringute kokkuvõtete kohta.

EHISE andmetel vastavad kõik Aakre kooli õpetajad kvalifikatsioonile. Aakre Lasteaed-Algkoolis pakutakse logopeedi teenust (0,1 kohaga koolis ja 0,1 kohaga lasteaias), logopeed vastab kvalifikatsioonile. Õpetajad ei tööta täiskoormusega ning üks õpetaja peab õpetama mitut erinevat

³ Kikas, E. (toim.) (2010). Õppimine ja õpetamine esimeses ja teises kooliastmes. Haridus- ja Teadusministeerium.

õppeainet liitklassi tingimustes. Üks õpetaja õpetab eesti keelt, vene keelt, ajalugu ja ühiskonnaõpetust ning teine õpetaja matemaatikat, loodusõpetust, muusikat ja inimeseõpetust.

Õpitulemuslikkuse näitajaid (nt edasiõppijate osakaal, eksamitulemused) ei saa analüüsida, sest tegemist on 6-klassilise kooliga.

[Haridussilma](#) tulemus- ja tõhususnäitajate andmetel (avaldatud 18.03.2021) on õpilaste huvikoolides osalemise % 16,7, õpilaste ja õpetajate suhtarv 2,4 ja 39-aastaste ja nooremate õpetajate osakaal 16,7 %.

4. Ümberkorralduse mõju hariduse kättesaadavusele

Koolivõrku ümber kujundades peab koolipidaja tagama, et vähemalt 80 protsendil õpilastest, kelle jaoks põhikool on elukohajärgne kool, ei tohi kooli jõudmiseks kuluda rohkem kui 60 minutit (PGS § 7 lg 3). Kõikidele Aakre ja ümberkaudsete külade lastele on tagatud lühem kui 60-minutiline koolitee pikkus. Lähimad koolid asuvad ligikaudu 8 km kaugusel ning kõikidele õpilastele on tagatud transport Rõngu Keskkooli.

Aakre kooli õpilased jätkavad õpiteed Rõngu Keskkoolis. Rõngu Keskkoolis on õpetajate ametikohad täidetud ning tugispetsialistidest on olemas psühholoog, sotsiaalpedagoog, eripedagoog-logopeed. Rõngu Keskkoolis on toimumas arengud kaasava hariduse valdkonnas. Rõngu Keskkoolis on valikainena ettevõtlusõpe juba teisest kooliastmest alates ning koolis tegeletakse aktiivselt rahatarkuse teemaga. Rõngu Keskkool pakub mitmekülgeid huvitegevusi ning lisavõimalusi huvitegevusteks pakub ka Rõngu Rahvamaja.

Huvitegevust pakub endiselt ka Aakre rahvamaja. Aakre rahvamajal on põhimäärusest tulenev kohustus tegeleda ka noorsootööga ning nende lastega, kes õhtuks lähedalasuvatest koolidest piirkonda tagasi tulevad.

Ümberkaudsetest koolidest on olemas lisaks Rõngu keskkoolile veel Valguta Lasteaed-Algkool ning Palupera põhikool. Vaatamata Aakre kooli sulgemisele jääb Elva valla haridusvõrk endiselt mitmekülgeks.

5. Ümberkorraldamise mõju valla eelarvele

Aakre Lasteaed-Algkooli kooliosa 2022. aasta eelarve on 121 000 €. Aakre Lasteaed-Algkoolis on 2,8 ametikohta, sealhulgas ka 0,5 kohta koolijuhti. Personalikulud aastast on ligikaudu 70 000 eurot. Riik eraldab Aakre kooli õpetajate tööjõukuludeks 16653 eurot. Eelarves on õpetajate töötasude kuludeks 51233 eurot, seega vald maksab lisaks 34580 eurot.

Õpilaskoha arvestuslik maksumus Aakre Lasteaed-Algkoolis on 2022. aastal on 1638 eurot kuus (võrdluseks on Rõngu keskkoolis õpilaskoha arvestuslik maksumus 176, Valguta Lasteaed-Algkoolis 337 ja Palupera Põhikoolis 270 eurot kuus).

Sulgemise korral vähenevad personalikulud ligikaudu 70 000 eurot ning majandamiskulud ligikaudu 10 000 eurot aastast. Majandamiskulud on asutusepõhised kulud: infotehnoloogia püsikulud, töötajate koolitus, õppevahendid, bürookulud, sidekulud, esinduskulud, isikliku sõiduauto kasutamine, hügieen, üritused).

6. Kaasamine

2020. aastal koostatud haridusvõrgu analüüsi tulemusi tutvustati kõikides Elva valla piirkondades, sealhulgas ka Aakres. Analüüsi tulemusi tutvustati 9. septembril 2020 Aakre Lasteaed-Algkooli lapsevanematele, kooli vilistlastele, pedagoogidele, direktorile. Koosolekul toodi kõige suurema

murekohana esile hoone saatus ning arvati, et kooli sulgemine suretab välja piirkonna. Ettepanekuna toodi välja, et lasteaiarühm võiks jätkata Aakres kohapeal.

Hetkeseisuga on plaanis lasteaiarühma tegevuskohaks jätta senine asukoht ning lähiajal luukase täiendav sõimerühm. Piirkonda jäävad seega alles lasteaiarühmad, raamatukogu, rahvamaja, kus saab pakkuda vaba aja veetmise võimalusi, ühistegevusi ning huvitegevust.

Haridus- ja kultuuriosakonna juhataja vestles telefoni teel kõikide lapsevanematega 17. veebruaril 2022. Lapsevanemaid teavitati protsessist ning uuriti võimalikke plaane laste edasise haridustee osas. Kõik pered plaanivad laste edasiseks haridustee jätkamiseks suure tõenäosusega Rõngu Keskkooli. Mitmel perel on kooliga seoses vanemate lastega juba kogemusi. Kaks peret elavad Aakre külas kohapeal ning Rõngu kooli transpordib neid liini- ja koolibuss. Kaks peret elavad ümberkaudsetes külades, millest üks jääb Aakre ja Rõngu vahele.

21. veebruaril 2022 toimus kohtumine õpetajatega ja hoolekoguga. Õpetajatele tutvustati kooli tegevuse lõpetamise protsessi ning nende õigusi ja võimalusi. Hoolekogu koosolekul arutati kooli tegevuse lõpetamise poolt- ja vastuargumente.

28. veebruaril 2022 toimus avalik arutelu. Avalikul arutelul osales 15 kogukonnaliiget (lapsevanemad, vilistlased, koolitöötajad). Avalikul arutelul ei olnud vastuseisu kooli sulgemise otsusele. Arutati seda, kuidas maja edaspidi kasutada ning kuidas säilitada kooli ajalugu.

11. märtsil hoolekogu ARVAMUS.

11. märtsil noortevolikogu ARVAMUS.

Koolivõrgu ümberkorraldamise vajadus tuleneb piirkonna koolikohtade nõudluse muutustest seoses sellega, et rahvastiku arv väheneb ning alla 1/3 piirkonna lastest käivad Aakre koolis.

Võttes arvesse demograafilisi muutusi ja koolitusnõudluse vähenemist on otstarbekas Aakre Lasteaed-Algkooli tegevus lõpetada. Lasteaiarühmad jätkavad tegevust samas hoones Rõngu lasteaed Pihlakobara koosseisus.